

הרציון השלישי

סאל שאול גבעולי

שאני מכיר את החיילים ואת רמתם כתפעול נשק? לא נותנים לקצין לאמן את מחלקתו.
„האם הקצינים שאימנו בכלי-הנשק השונים, לא דיווחו לך על רמת האנשים?”
„דיווחו, אבל אין זה דומה להכרה אישית. זאת היתה נקודת החיכוך הראשונה.

אחר-כך באו כל ההכנות והתדריכים הארוכים בלי סוף; בקיצור — לא הכל זהה עם המצב ביחידות סדירות. זאת היתה נקודת החיכוך השנייה.

ואחר כך המשמעת. חייל אחד שתה מים ללא רשות כאמר צע השיעור. צעקתי עליו והזהרתי אותו חמורות. החייל ביקש רשות לשאול אותי שאלה. הרשיתי לו. הוא שאל אותי בן כמה הייתי בשעה שהגדוד כבש את עזה במבצע סיני. כל המחלקה פרצה בצחוק ואני — הצמדתי לו גריקן מלא מים לכל היום.”

„מה עשית? מה פרוש, הצמדתי?”

„נתתי לו פקודה לסחוב אתו גריקן מלא מים במשך כל היום לכל מקום שהוא הולך. זה עונש די מקובל. שבפעם הבאה לא ישתה בלי רשות.”

„מה שם החייל?”

„דב ראובני.”

„דב ראובני מראשון-לציון? הוא חייל מצוין. במבצע סיני נפצע מפקד הכיתה ודב פיקד למעשה. הוא חייל טוב מאוד!”

„הוא לא עושה רושם כזה. הוא חצוף ובלתי ממושמע.”

„הייתי רוצה שתבטל את העונש. זה עלול להרוס את מעמדך במחלקה. דב הוא מעין מנהיג טבעי שלהם.”

„אין צורך. מפקד הפלוגה כבר חייב אותי לבטל את העונש.

אלו הסיבות שבגללן החלטתי לבקש העברה. מפקד הפלוגה אמר שאני ציר צעיר ואינני מתאים לאנשי-מילואים.”

המגד נאנח והתבונן ביורם כשהוא מהרהר לעצמו. כל שנה חוזרת אותה פרשה עם הקצינים הצעירים, אלא שאיש מהם לא הביא זאת למשבר כה חריף.

„דרך אגב יורם, תסלח לי, אבל אני באמת סקרן לדעת בן כמה היית בעת מבצע סיני?”

„בן ארבע-עשרה.”

„אתה מעלה על דעתך שיש כאן חיילים המשרתים בגדוד כבר שמונה שנים?”

„אני יודע; יש כאן אנשים היכולים להיות הורים שלי. אני לא מסוגל לפקד עליהם ואני מבקש העברה. אני צעיר בעל

יורם המתין נזעם ליד אוהל המגד. בצד אוהל המטה המתינו חיילים אחדים שזווחו בלחש. אמנם פנה יורם בבקשת ראיון, אך לא פילל שיזמינוהו באוחו מועד בו זימנו את הטוראים מבקשי ראיונות אצל המגד. עמידה מביכה זו חיזקה את החלטתו לעזוב את הגדוד מהר ככל האפשר. צרה זו, ש„שירות מילואים” שמה, נפלה עליו זו הפעם הראשונה. עד לפני חודשים מספר שימש קצין בגדוד „סדיר” והענינים נראו לו לגמרי אחרת. עודנו מהרהר והשליש ביקשו להיכנס אצל המגד.”

סגמ יורם נכנס והקפיד על הצדעתו שתהלוך את המעמד הבלתי נעים המצפה לו. המגד הסביר לו פנים והשיב על הצדעתו בהצדעה חפוזה האופינית לאנשי-מילואים ולו גם בכירים.

„שב יורם. ביקשת ראיון אצלי. במה העניין?”

„אני מבקש לעזוב את הגדוד. לא אכפת לי לחת את החודש בשירות-פעיל, אבל אני מבקש העברה.”

לאחר שיוורם פלט את המשפט ששינון וניסח במשך כל הזמן האחרון, הוקל לו לפתע. הנה המעשה נעשה. המגד הביט בו בדממה ואחר הצית סיגריה וגם לו הציג אחת.

יורם דחה בנימוס את ההצעה.

„אני מבקש אותך, יורם, לפרט לי את הסיבות בלי לחוס על זמני.”

„למה לפרט? אני אינני מתאים לפלוגה, לגדוד ולאנשי-מילואים.”

„יורם, אני מעונין לשמוע ממך פרטים מלאים על נקודות החיכוך.”

„זה התחיל ביום ההתייצבות. כשהגיעו אנשי-מילואים ראיתי אותם וראיתי מיד שיש ביניהם אחדים שאינם מתאימים כלל. אדם כזה, לא די שהוא לכשעצמו חלש, הריהו מוריד את רמת כל המחלקה. התברר לי שאחד מאנשי הבזוקה אינו מכיר מספיק את הכלי. הוא חדש במילואים ואיננו יודע כלל מדוע שיבצו אותו לבזוקה. סמל-המחלקה סיפר לי שחסרים חמישה חיילים מצוינים — והנה הוא גילה אותם בפלוגה אחרת. רציתי לאמן לי את המחלקה ולהכיר את יכולתם בהפעלת הכלים ומה קורה? פונה אלי מפקד הפלוגה ופוקד עלי לעזוב את המחלקה ולאמן עם הסגל שלי את המקלענים של כל הפלוגה; קצין אחר אימן את הבזוקאים של כל הפלוגה; אחר אימן את הרגמים. איך אני יכול לגבש את המחלקה בצורה כזו? איך אני יכול לסמוך על השיבוץ ואיך אפשר לגשת לאימון הכיתה בלי

„המפקד, אילו היה שם אחד שיכול לעבוד כמו שצריך לא הייתי מבקש שחרור.“

„טוב מסעוד, צא החוצה וחכה לתשובה.“

שעה ארוכה נמשכו הראיונות, אחדים מהחיילים היו בעלי גאווה ואחרים — שפלי־ברך. כל אחד ובעיתו.

לאחר שתמו הראיונות פנה המג"ד אל יורם ואמר:

„שים לב ששמעת כאן שמונה מקרים שהועברו היום. זכור שחמישים מקרים דומים ממתנינים עם בקשותיהם כדי לראות איך יפול דבר.“

יורם שתק והרהר באותו יום של סבל שנגלה אליו מבעד לאשנב הראיונות. אצלו במחלקה היו שתי בעיות חמורות ואילו למג"ד מגיעים חמישים. שמונת המקרים, שכולם הופנו אל המג"ד בהמלצת מפקדיהם, היו רשומים אצלו: משק, מחלה, בחינות, פרנסה, מגורים, הריון, תינוקות, נישואין.

„אני הייתי משחרר את כולם!“

„הלוואי ואפשר היה. האמן לי, אין אלה המקרים הגרועים ביותר אלא רק אותם המקרים שבעליהם טורחים להציגם. איש לא ישחרר.“

המג"ד הרהר רגע ואחר אמר לשליש:

„הכנס את כליפה מסעוד.“

„מסעוד שב. אתה חייל טוב מסעוד, ואני מאמין לכל מלה שאמרת למרות שלא הבאת שום מסמכים. הייתי רוצה לשחרר אותך אבל אין לי אפשרות לכך. מסעוד, אם נשחרר את כל אלה שיש להם בעיה כמו שלך לא נוכל להתאמן השנה. אני נותן לך יומיים חופש לנסוע לזבדיאל ולסדר את העניינים. קח פועל או מצא חבר שיעזור לך וכשהוא יהיה במילואים אתה תעזור לו. כל מה שאני יכול לתת לך זה יומיים חופש. זה הכל מסעוד.“

ושוב נכנסו אחד אחד החיילים וקיבלו את הדין. לתלמיד הטכניון, שניסה לערער על ההחלטה בטענה שיפסיד שנת לימודים, ענה המג"ד קשות:

„היית צריך לפנות לפני השירות. את הצו קיבלת לפני חודשיים. קיימות דרכים לפנות ולקבל דחית שירות. הנה באת להתאמן ולא לבקש ראינות ושחרורים.“

אחרון החיילים יצא החוצה והמג"ד נאנח והביט ביוֹרם.

„בו יורם, מה אתה אומר?“

„החיים קשים! המג"ד.“

„ומול כל הבעיות האלה בא אתה והמעשיות שלך ומבקש לעזוב את היחידה?“

„אין קשר בין הדברים.“

„יש קשר! תעמיד את בעיתך בפרופורציה נכונה ותתביש לבקש העברה; זוהי עריקה! תחזור לפלוגתך ואני מקוה שתשתלב יפה בגדוד. אם בכל זאת תעמוד על דעתך, תבקש ראיון שני בעוד שבוע ימים ואז נשקול את המצב פעם נוספת.“

יורם הצדיע ויצא כשבעיתו „מהולה“ בבעיותיהם של שמונה חיילים.

*

בענין רב סקר המג"ד את אימוני פלוגה ב'. הוא עבר ממחלקה למחלקה והתבונן בחיילים המתאמנים. באחת הכיתות היתה הפסקה וביקור המג"ד עורר התרגשות קטנה. כמחצית

כושר־פסי וידיעות, ורוצה לעבור ליחידה קרבית אמתית. המג"ד שלח מבט חריף אל הצעיר ובחן אותו במורת־רוח.

„מפקד הפלוגה צדק כשאמר שאתה עיר צעיר. שמע, יורם, אתה צריך לשנות את גישתך. עכשיו חסופה אלי לשעתיים. בחוץ מחכים אנשי־מילואים, חיילים עם בעיות, שהועברו אלי מן הפלוגות. אני רוצה שתשב כאן לידי, תשמע בעיון כל חייל ובעיותיו. אני רוצה שתיעץ לי מה לעשות. לאחר שכל החיילים יציגו אחד אחד את בעיותיהם אשמע את חות־דעתך ביחידות ואחר אודיע להם את החלטתי.“

יורם התישב ליד המג"ד והשליש לצדו השני. פתח שליש הגדוד ואמר:

„הראשון הוא כליפה מסעוד ממושב זבדיאל מפלוגה ב'. מצב כלכלי חמור בבית. מפקד הפלוגה מכיר אותו ארבע שנים וממליץ לשחררו.“

„מדוע הוא לא פנה לועדה?“

„הוא לא ידע על הועדה. הוא היה בטוח שהמפקד ישחרר אותו.“

„הכנס אותו.“

נכנס כליפה מסעוד. יורם סקר את הגבר המגודל והמשופם. הוא נראה חייל טוב. מהצדעתו ועמידתו נראה היה שעבר

את הצבא הסדיר. הוא הישיר מבט אל המג"ד וניכר בו שהוא בעל גאווה עצמית.

„שב, מסעוד, וספר מה העניין.“

„המפקד, ארבע שנים אני בגדוד ולא ביקשתי שחרור. בשבילי זה כבוד לשרת במילואים ולא אכפת לי הנזק הכספי. לאבי היה משק על־יד המשק שלי, והוא טיפל, יחד עם אשתי, בשני המשקים. השנה אשתי בחודש הששי להריון ולא יכולה לעבוד.“

„ומה עם אביך?“

„אבי, זכרונו לברכה, נפטר לפני חודשיים.“

„אני מצטער מסעוד. אני מצטער שקרה אסון כזה ואני מצטער שאני צריך לחקור אותך. האם יש עוד בני־משפחה שיכולים לעבוד אצלך?“

החיילים ניגשו לומר שלום ולברר אם המג"ד זוכר אותם. אחד החיילים העלה זכרונות ממצב "סיני" ואילו האחר הזכיר למג"ד כיצד נשפט בסוף האימון שלפני שנתיים לשבוע ימי מחבוש.

"למדתי לקח המפקד, בחיי! שבוע ימים אחרי שכולם השתחררו, ניקיתי נשק במחסן הגדוד ומאז אין אתי בעיות, תשאל את המ"פ. דרך אגב, אולי אפשר להחזיר לי כעת את השבוע ההוא?"

כולם פרצו בצחוק עליו. ניכר היה שחייל זה הוא ממיצבי המוראל בכיתה.

"מי כאן מפקד המחלקה?" שאל המג"ד.

"יש לנו מ"מ צעיר אבל פייטר", אמר החייל הלך, "הוא הדגים לנו בבזוקה, והחבית, שהיתה המטרה, עשתה אקרור בטיקה באויר."

כל החיילים הריעו שוב בצחוק. באותו זמן ניגש סג"מ יורם אל הכיתה.

"איך החייל הזה?" שאל המג"ד בהצביעו על הלך.

"כולם טובים!" אמר יורם קצרות לאחר שהצדיע. ניכר היה שבעיתו עדיין מרחפת באויר.

"החייל הזה" אמר המג"ד, "הוא לא רק טוב, הוא מצוין! כל שנה הוא תורם למדינה שבוע שירות נוסף. נקוה שגם השנה יעשה זאת."

כל החיילים הריעו בשמחה והלך תפס את ראשו בבכי עשוי וביקש רחמים. המג"ד שהמשיך בסיוור רמו לירם ללוותו.

"נו יורם, עברו כבר יומיים, האם חל שינוי בגישתך?"

"בסוף השבוע אתיצב אצלה, המג"ד, זו לא עבודה בשבילי." המג"ד שלח את יורם למחלקתו ופנה אל המ"פ שהתלווה אליו. לאחר כמה הערות מקצועיות, שבחים על אי אלה השגים וביקורת על ליקויים, נסבה השיחה על סג"מ יורם.

"הוא עיר צעיר!" אמר המ"פ, "אבל קצין בעל יכולת."

"אתה חייב להדריך אותו איך לנהוג באנשי-מילואים. המקרה עם הג'ריקן היה תמור."

"מאין אתה יודע על המקרה? אני כל הזמן פוקח עליו עין. הוא הרי חדש בפלוגה."

"כבר הרגשתי שאתה פוקח עליו עין, וזה בסדר, חשוב גם שתעודד אותו; אתה יודע שהוא רוצה לעזוב את הגדוד, יש לו טענות שונות — נדמה לו שאין אנו יחידה קרבית."

"אני עושה כמיטב יכולתי. חבל לי לאבד קצין מוכשר וצעיר כמוהו. הוא השתחרר זה עתה מהסדיר וקשה לו להתרגל, אך צריך לציין שמבחינה מקצועית הוא הכי מעודכן. צה"ל הוא צבא דינמי והחיידושים בו רבים. הנה עכשיו קיבלתי את עצמו של יורם בשיטת תפעול הבזוקה ואני מציע להנהיג את השיטה בכל הגדוד."

"תביא את הענין לישיבת-מפקדים הערב" השיב המג"ד, "ובקשר ליורם, אני מקווה שהוא יעלה על המסלול."

בסוף השבוע התיצב יורם לראיון שני אצל המג"ד.

"תסביר לי באריכות", אמר המג"ד, "מה השתנה ביחסך ומה עדיין דוחף אותך לעזוב את הגדוד."

"ישנם כמה דברים", אמר יורם, "בהם טעיתי. מפקד הפלוגה אמנם לא כל כך מעודכן, אבל הוא קצין מצוין עם המון נסיון קרבי ותמיד מוכן לשמוע הערות עם הגיון ולפעול

לפיהן. עוד לא היה לי מפקד ולוגה כמוהו; בשמחה הייתי הולך החת פיקודו לקרב."

"אם כך", אמר המג"ד, "אז הכל בסדר. זה כל מה שדרוש במילואים."

"תסלח לי המג"ד, אני בכל זאת רוצה לעבור. היחידה אינה נראית לי, קצב האימונים הוא ממש מטורף. לא מספיקים ללמוד כראוי דבר אחד וכבר עוברים לנושא אחר. איך אפשר להכשיר ככה חיילים? לחיילים אין כושר גופני. אינני בא בטענות, אני יודע שהם מתאמצים, אבל פשוט, אין להם כושר מספיק. הדבר הגרוע ביותר הוא המשמעת הקרבית. אני אומר לסלק את כובעי העבודה ולנוע חבושי קסדות, ואתה רואה אחד נע עם הקסדה ביד, שני חובש אותה על כובע העבודה; החגור אינו מונח כראוי ובכלל אין להם הופעה חיילית."

"שים לב יורם", אמר המג"ד אחרי הרהור, "העלית שלוש נקודות ואני רוצה לדון בהן אחת אחת:

קצב האימונים. יש לנו נסיון מהרבה שנות אימון במילואים. זוהי בערך מסגרת הזמן אותה אפשר, וצריך, להקצות לאימון הפרט והכיתה. זה נראה לך מעט אך בסוף האימון הגדודי יתברר לך שגם נושאים אלה באו על תיקונם. האימון הוא אינטנסיבי מאוד, אך על כך אין אנשי-המילואים מתאוננים לעולם. יתכן שחיילים סדירים המשרתים שנתיים וחצי מתאור ננים לפעמים שהאימון קשה מדי; איש-מילואים מתאונן רק כשהאימון קל מדי. טענתו הנצחית היא: מדוע קראו לי לשבועיים? אימון כזה אפשר לסיים בעשרה ימים. אם נתאמן יותר שעות כל יום, הם צודקים, יורם, זמנם יקר מאוד. לעצמם ולמדינה. יתכן שבנושא זה או אחר צריך להוסיף שעת אימון, אך העקרון נשאר תמיד — מכסימום אימונים במינימום זמן.

כושר גופני. כללית, הבעיה מובנת לך, רבים מהם באים ממקומות וממקצועות שאינם מכשירים את האדם לריצה בשדה בחגור מלא. אתה מושפע ממשבר הכושר — בשבוע הראשון עדיין מסוגלים האנשים למאמץ, היום כואב להם כל הגוף ממאמץ ותנאים שלא הורגלו בהם. כל זה יחלוף בשבוע הבא. אינני אומר שהם יגיעו לרמה של בני שמונה עשרה, אך אתה תופתע מהשגי היחידה בתרגיל המסכם. משמעת. המשמעת הייבת להיות תקינה. עם זאת, אינני חושב שהצמדת ג'ריקנים לחיילים היא השיטה הנכונה, ישנם די אמצעים לשמירת המשמעת."

המג"ד סיים את דבריו והצית לעצמו סיגריה כשהוא מציע גם ליורם. יורם נטל את הסיגריה המוצעת ותוך כדי הדלקתה החל עונה:

"חייל אחד עשה לי כל הזמן צרות — כל פעם שהפניתי את גבי, הסיר את הקסדה. חששתי להצמיד לו את הקסדה, אולי גם הוא מאריות עזה במבצע. סיני, הגשתי תלונה נגדו, אבל העונש היה מגוחך — הוא קיבל שבעה-עשר ימי ריתוק. הרי כולם יודעים שהוא ממילא צריך להשאר כאן ארבעה עשר יום. למעשה הוא קיבל שלושה ימי ריתוק. בסדיר היו שולחים אותו ל-35 ימי מחבוש."

"קודם כל יורם, נדמה לי שאתה מגזים. גם בסדיר לא היו נותנים עונש כזה. אני רוצה לומר לך שלושה דברים

תגיעו למפגש לא יאוחר משעה 2200. אם תלך אחת הכיתות לאיבוד או תסתבך בצרה, עליה לירות צרור נותב כל עשר דקות. יש שאלות?"

"מה יהיה," שאל סמל המחלקה, "אם מחלקה אחרת תירה כדורים נותבים?"

"ביררתי זאת," ענה יורם, "אף אחד לא, עלה על הרעיון ואין להם תחמושת נותבת."

אחד אחרי השני חזרו מפקדי הכיתות בקול רם על פרטי התואי כפי ששיננוהו מן המפה.

הכיתות יצאו לדרך. השטח היה מסובך וקשה לתנועה, ממש גיבוב של ערוצים ובניי-ערוצים, שחלקם אף לא זכה לביטוי על-גבי המפה. דממה כיסתה את השטח, שרחש אנשים ולא נודע כי באו אל קרבנו. האפילה היתה סמיכה ואט-אט כיסו עננים את הרקיע וכוכב לא נראה. בשעה 2130 נראה צרור נותב נישא אל-על. בקושי ניתן היה לשמוע את רעש היריה וגם הוא נשמע רק זמן מה אחרי הופעת הצרור, כאילו ניסה להתכחש לכדורים הנותבים — מולידיו. שתי כיתות בלבד ממחלקתו של יורם הגיעו בזמן אל המפגש. הכיתה השלישית הגיעה באיחור של עשר דקות — והתברר שססתה ממסלולה ורק הצרורות הזוהרים של יורם התזירוה לנתיב. הכיתה הרביעית טרם באה; מ"כ שלוש מסר כי עשר דקות קודם לכן ראה צרור זוהר מכיוונה. צרור זה הטעה אותו במקצת, אך מהר עמד על הטעות בראיזו את הצרור השני מהכיוון הנכון. יורם ריכז את שלוש הכיתות ונע אתם אל עבר הכיתה הרביעית. לאחר עשר דקות נתקלו בה. הכיתה נעה באיטיות וברישול מה, כשהיא נושאת פצוע. מפקד הכיתה נפל בחשיכה לתוך אחד הערוצים, נחבל ונקע את רגלו. דב ראובני קיבל את הפיקוד על הכיתה.

בלי לומר מלה הקצה יורם כיתה רעננה לסחיבת הפצוע והחל לנוע אל עבר המפגש הפלוגתי. מחלקתו של יורם היתה הראשונה שהגיעה למפגש. למעשה, היתה היא היחידה שהגיעה במועד שנקבע. העננים, שכיסו את עין השמים והסי- תירו את הכוכבים, הכשילו את מפקדי הכיתות שאיבדו את הצפון.

מפקד הכיתה הנפגע נשאר בנקודת-המפגש הפלוגתית ופונה

בנושא זה: אחד — אתה רשאי להצמיד קסדות למי שאתה מוצא לנכון; שניים — שלושה ימים של שירות-מילואים נוסף הם עונש כבד. אתה תבין זאת רק בסוף האימון. אבל החיילים המנוסים יודעים זאת כבר היום ואין ספק שהעונש עשה את הרושם הדרוש. שלוש — אתה קצין שלמד, הערכת- מצב, אתה יודע שלכל אויב ולכל קרקע יש להתאים תכנית-פעולה מיוחדת. אין נוהגים בנתונים מסוימים באותה דרך-פעולה שהצליחה בנתונים אחרים. טעות חמורה היא לחשוב שיכול אתה לנהוג באנשי-מילואים בוגרים בדיוק באותה שיטה בה נהגת בסדירים בני שמונה-עשרה. קצין חייב לעשות הערכת-מצב בכל בעיה ולסכם לעצמו דרך-פעולה מיוחדת לכל בעיה. אצלך במחלקה, למשל, נמצאים גיורא מנען ואברהמי מרחובות. גיורא הוא חייל מצוין, בעל כושר ועשוי ללא חת. אבל תן לגיורא להרגיש שאפשר להתפרק קצת והוא יהפוך את כל המחלקה. אברהמי, לעומתו, מדריך בסוכנות, כבר הגיע לגיל פרישה מחיל-הרגלים ומסרב לעזוב את הגדוד. בקושי הוא רץ עם הצעירים אך מימיו לא התאונן. מגיע לו ציון לשבח על סבילות. זה יראה לך מוזר, אבל הוא עושה זאת למען ציונות; האם יש צורך, להחזיק אותו קצר?"

"באמת הצגת שני טיפוסים שונים, המג"ד. גיורא הוא חייל מצוין, אבל חצוף. הוא אמר בנוכחותי שהקצינים הצעירים הם חומר מצוין אילו רק לא, טשטשו אותם עם כובעי פלדה. אברהמי שומע פעם אחת ויותר אין בעיות אתו."

"שמע לי, יורם — תחזור לפלוגתך, ממילא אינני יכול לשחרר אותך עד סוף האימון. אני מעוניין שתשאר בגדוד כי מפקד הפלוגה מדוח שאתה קצין טוב, אך אני מבטיח לסדר לך העברה אם בסוף האימון עוד תחזיק בדעתך."

יורם הצדיע ויצא כשהרגשתו משתפרת והולכת. המג"ד מצא חן בעיניו. הוא חיך כשזכר שהמג"ד, הקיבוצניק, רמז לו שיש "להחזיק קצר" את הקיבוצניקים הצעירים. אין להם פרוטקציה בגדוד.

★

תקופת האימונים התקרבה לסיומה. התרגילים המסכמים ה- פלוגתיים החלו. פלוגה ב' צריכה היתה להסתנן בתרגיל דו-צדדי ולאחר זאת להתרכז ולתקוף יעד בעומק הקוים. ההסתננות בוצעה במסגרת כיתות, דרך הקו המוחזק על-ידי פלוגה אחרת. הכיתות נעו למפגשים מחלקתיים ומשם תוכנן מסע מחלקתי אל נקודת-הריכוז הפלוגתית.

יורם נתן את התדריך האחרון למחלקתו. הוא חילק למפקדי הכיתות תחמושת נותבת ל"עוזי", ואמר:

"למרות שלמדתם יפה את המפות אני מודאג מהניווט בכיתות. לצערי אין לנו די מצפנים לחלקם לכל מפקד כיתה והניווט באיזור הזה, ללא מצפן, מסוכן במידת מה."

"למה לנו מצפן?" העיר אחד האנשים, "בשביל מה יש כוכבים? כבר שנים שאנחנו מתאמנים ומנוטים ללא מצפן."

"גם את עזה כבשנו בלי מפות ומצפן!" ציחקק שני.

"שימו לב," אמר יורם בחריפות. "השעה עכשיו היא 1800, אפסו שעונים. אני אנוע למפגש המחלקתי עם כיתה מספר שתיים. אנו נגיע לשם בשעה 2130. החל מאותה שעה אני יורה כל רבע שעה צרור נותב לגובה. אני רוצה שכולכם

כיתות אחת ושתיים. כיתות שלוש וארבע. לקום! נועזו אחרי אל הפלוגה.

האנשים קמו בדממה ובעיפות נעו אחרי יורם אל הפלוגה. יורם הגיע אל מפקד הפלוגה ודיווח על החלטתו. עוד הם עומדים והגיע הסמל.

„יורם, החיילים רוטנים ואומרים שזה לא צודק ששתי כיתות תסענה במשאיות. הם מבקשים שכל המחלקה תיסע כפי שהחליט מפקד הפלוגה.”

„שמעת את החלטתי?” אמר יורם. „יש להם ברירה לנוע אתנו ברגל.”

„כן,” אמר הסמל. „הם החליטו שאם לא תתן לכולם לנוע, ילכו גם הם ברגל.”

יורם נשא עיניו אל הסמל וחיך.

„יפה מאוד! הבא אותם.”

פלוגה ב' כולה צעדה אל שטח הכינוס הגדודי. בהגיעם לשם כבר עלה גלגל השמש מעל האופק. מפקד הפלוגה ארגן „כיפאק” לפיזור וברמה נשמע קול מחלקתו של יורם.

כעבור יומיים, לאחר התרגיל הגדודי המסכם, החל הגדוד להחזיר ציוד. המג”ד ישב מוכן למשפטים ולביקורת החזרת הציוד. במהירות רבה הלך ופחת מספר החיילים בשטח ואזרחים בחולצות צבעוניות נראו נוהרים אל הכביש. פתח אוהל של המג”ד כוסה בצל. המג”ד, שנשא את עיניו, ראה את האזרח דב ראובני בחולצה תכלת.

„אפשר להיכנס? אתה מקבל אזרחים?”

„היכנס, דב. שב. נו איך היו האימונים השנה?”

„לא רעים. קיבלנו קצין חדש... יורם שמו.”

„כן, אני מכיר אותו.”

„שפסף אותנו כהוגן?”

„אתם ודאי רוטנים, אבל הוא קצין מצוין. צריך לשפסף את החייל.”

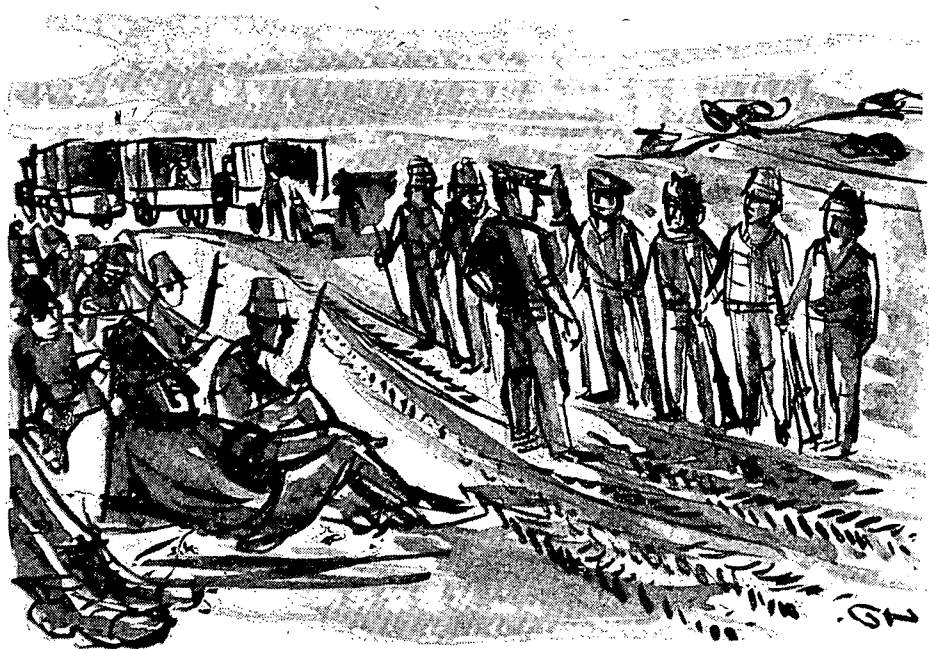
„בהתחלה רטנו אבל גמרנו מבסור טים לגמרי. זה טוב שקיבלנו קצין צעיר. בהתחלה לא מצא חן בעינינו הסגנון שלו, אבל נוכחנו שהוא בסדר.”

„כן, הוא בסדר גמור. מה נשמע אצלך בבית?”

„המילואים האלה היו קצת קשים מבחינת הבית, רותי היתה חולה. דרך אגב, היא מוסרת לאשתך דרישת שלום ואומרת שמזמן לא ביקרתם אצלנו.”

„אתה יודע, אנחנו הקיבוצניקים, איננו מסתובבים הרבה, לא מת פנים. תמסור לה דרישת שלום.”

„דרך אגב, יצחק” אמר דב וחיך כשהוא קורא למג”ד בשמו הפרטי,

„מדוע עד היום לא התענינת מה נשמע אצלי?”

„אתה יודע, דב. אני פוחד לשאול. רובץ על מצפוני עול של אנשים עם צרות בבית שאין ביכולתי לשחררם ואני שמח כשלא באים להתאונן. ידעתי שרותי חולה. מפקד הפלוגה סיפר לי שהוא נתן לך יום חופש לקפוץ הביתה.”

ברכב. הפלוגה יצאה באיחור של שעה ואיחרה את שעת ה”ש” ברבע שעה. ההתקפה עצמה בוצעה כראוי ובדברי הסיור כוונתו של שוכח המג”ד את הפלוגה, אך מתח ביקורת על האיחור.

„לאיחור אין כל הצדקה! צריך היה להביא את כל הגורמים בחשבון ולהקציב זמן גם לתקלות בלתי צפויות. איחור לשעת ה”ש” עלול לגרום לכשלון בפעולה ואבדנה של יחידה.”

המג”ד סיים את דבריו ונסע אל פלוגה אחרת. באפלולית שבטרם שחר השחירו המשאיות שנועדו לקחת את הפלוגה אל מקום הכינוס הגדודי — מהלך ששה ק”מ משם. החיילים ישבו תשושים מהמסע הלילי המפרך. מפקד הפלוגה פנה אל אנשיו ודיבר בשקט:

„מפקדי הכיתות והמחלקות יודעים יפה מאוד שחישבנו את הזמן כראוי. אין כל הצדקה לכך שהפלוגה לא הגיעה בזמן. כעת אני אשלח את המשאיות ואנחנו ננוע יחד ברגל אל מקום הכינוס הגדודי. יתכן שנציע הארכת השירות כדי שנגיע לרמה הנדרשת. רק המחלקה של יורם, שהגיעה בזמן, תסע ברכב אל שטח הכינוס.”

יורם כינס את מחלקתו ובאפילה חש את גאותם מעצמם ואת רוח הליכוד שנכנסה בהם עקב השגם וההכרה בו. יורם הביט בהם ואמר:

„אתם יודעים יפה שרק שתי כיתות הגיעו במועד למפגש המחלקתי. נכון הוא שאני הקצתי זמן מצומצם לשלב זה, כדי לשמור על עתודת זמן לשלב המחלקתי, אבל לא היתה הצדקה לאיחור. במאמץ רציני אפשר היה להגיע למועד עם הפצוע. נוסף לכך נעה כיתה ארבע עם הפצוע בפיקודו

של דב ראובני כמו בטיילת, ללא הבטחה קדמית ועורפית, תוך פטפוט ורעש. לנוכח זה אני קובע שרק כיתה אחת ושתיים תסענה ברכב. היתר — ינועו ברגל עם הפלוגה.”

המנת תלונה נשמעה במחלקה ויורם המשיך בחריפות:

„אני אלך ברגל עם כיתות שלוש וארבע והסמל יסע עם

החייל הפשוט דב ראובני, זה שבכל שעה של צורך מקבל את הפיקוד על עצמו, זה שהוצמד לו ג'ריקן מים מסירות משמעותיות, זה שהוא קרוב משפחה למג"ד, הרהר שעה קלה ואמר:

„אתה יודע, יצחק, שאני מתקרב לגיל הפרישה מחיל-הרגלים? היום יותר קל לעזוב בגלל הקצין החדש יורם.”

„מה?״ שאל המג"ד בתדהמה, „הרי אמרת שהוא בסדר.”

„כן, הוא בסדר גמור. פשוט ראיתי שמגיע דור חדש ומלא מרץ. הוא היה ודאי בן שש כשאני הייתי בחטיבת הראל. מותר לנו כבר לפרוש לפנסיה, יש על מי לסמוך.”

דב צחק ונפרד לשלום.

לאחר ששוחרר כל הגדוד וגם שיחת הסיכום של המפקדים נסתיימה, הזמין המג"ד את יורם.

„אין כל צורך” אמר יורם בהגיבו על הזמנת המג"ד. „החלטתי להשאר בגדוד!”

„יש צורך”, אמר המג"ד. „אני רוצה לדעת פרטים.”

„פשוט, נוכחתי שלא צדקתי. החברה האלה ביצעו בסוף תרי גילים ברמה של צבא-סדיר. יש בין אנשי המילואים במחלקה אנשים נפלאים, אמנם יש להם פחות כושר ונעורים, אבל הרבה יותר רצינות והרגשת חובה. כל הכבוד לאנשי המילואים! פשוט התנהגתי בהתחלה כמו טיפש.”

המג"ד הרהר שעה קלה ואחר הביט בחיבה אל יורם ואמר: „אתה אינך אשם כלל, יורם. פשוט איש לא הכין אותך לצבא המזור ביותר בעולם. כאשר תפגוש את חייליך

במקומות שונים בארץ, תחוש שמאחרי התלונות והקשיים הם גאים באימונים שביצעו. הם גאים במסע הלילי ובעובדה שהלכו ברגל ולא נסעו במשאיות. כאשר תיתקל באחד מהם באוטובוס או בבית-מלאכה, והוא יאמר לך: שלום, המפקד יורם! — תרגיש פתאום בזיקה המשותפת. דבר מוזר הוא שירות-המילואים. הוא מאפשר לקיבוצניק לצאת מסביבתו הצרה ולהכיר את העם. הפועל, מפקד הכיתה, נותן פקודות לטוראי — מעבירו. החנוני מסתער על הגבעה — ביחד עם הלקוחות שלו. נהג האוטובוס, הרודה בנוסעיו ודוחק אותם לאחור, מוצלף בפקודת מפקד הכיתה — נוסע קבוע בקו שלו — ומזנק להסתערות. כולם מורגלים ומכירים איש את רעהו. גם בעיר, בהפגשם, מעין ברית קושרת אותם והם מחליפים דברי רכילות ושמעות על השינויים בפיקוד היחידה. מהות הצבא נוגדת שלטון דמוקרטי — ואילו שירות-המילואים הוא כור ההיתוך הדמוקרטי של מעמדות, מקצועות וגלויות. „אתה יודע, המג"ד”, אמר יורם בהתרגשות, „יש לי סיפוק מהשירות הזה יותר מאשר היה לי בפיקוד על המחלקה בשירות-סדיר. נדמה לי שכאן המשימה יותר קשה ודורשת יותר מאמץ. אבל נראה לי שהצלחתי לגבש את המחלקה. אגב, בענין החייל שקיבל עונש לשרת שלושה ימים נוספים, זה באמת נראה לי היום כעונש חריף. כולם נדים לו והוא ממש אומלל.”

אחרוני החיילים התזירו את ציודם ונסעו. אורחים אחדים עמדו פה ושם וחיכו להסעה. רק ערימות בגדי השירות היו מיוזעים היו עדות לגדוד-המילואים שסיים את שירותו.

(החשך מעמ' 8)

אל-לנו להעריך, איפוא, יחסי-כוחות ותכניות-מבצע, לכל אחד מהמישורים הנ"ל, תוך ראייה קשוחה של „חיל מול חיל”, כאילו יוצר שדה-הקרב של ימינו תנאי התמודדות בין אבירים, בעוד כל הצבא כולו עומד וצופה בתוצאת היאבקותם.

כדי לנצח בכל אחד ממישורים אלה — הכרחי לטעת את הידע והיכולת למלא תפקיד בכל רמה; הכרח להגיע לאימון משותף בשדה של צות-הקרב הבינ-חילי; ברמת היחידה — תמיד, ולעתים אף ברמת העוצבה. לעומת זאת, אין הוא הכרחי ברמה העל-עוצבתית. שהרי בה ניתן, כאמור להתבסס על תרגילי מפקדות ומטות, כדי לטעת את הידע הדרוש להפעלת הכוחות וביחוד כדי לטעת אמנות אופרטיבית, שהיא תנאי לנצחון.

מערכת-האימון בצבאות העיקריים, שמושגיהם הארגוניים והטקטיים מוכרים לנו, מצאה על-כן לנחוץ לתת ביטוי למגמות הבאות: אימון בינ-חילי למפקדי יחידות-יסוד של חי"ר, שריון, ארטילריה, הנדסה וקשר בקורס אחד, הבא להקנות להם את יסודות ההפעלה של יחידות-היסוד מכל סוג ולתרגל את שיתוף-הפעולה ביניהן, הן במסגרת צות-הקרב היחידתי, לצרכי הסתייעות, והן במסגרת העוצבה, לצרכי שיתוף-פעולה. כן ניתן לשער כי תרגילים ברמת

פלוגה וגדוד, בין בחיל-הרגלים ובין בשריון, יהיו תמיד תרגילי צות-קרב בינ-חילי — בהם יופעלו בדרג מסתער, בהתאם למשימה, חי"ר, טנקים, ארטילריה והנדסה, כשיחידתי הרגלים או יחידת-הטנקים מהווה את השלד העיקרי של צות-הקרב.

לנוכח כל אלו מן הראוי כי ביה"ס לפיקוד-ולמטה, כמטפח ומלמד את תורת הלחימה ברמת העוצבה וברמה העל-עוצבתית, יתן ביטוי ללימוד העוצבה, על סוגיה השונים והציוות הבינ-עוצבתי, בצורות-הקרב השונות. לגבי כל קצין ברמות הפיקוד של גדוד ואף של פלוגה, וברמות המקבילות של תפקידי-מטה, הכרחי עתה שמחשבתו תקיף בראיתה את הציוות הבינ-חילי המתאם לכל משימה ושלא תהיה עוד קשורה לראיה צרה, המבקשת לבסס את כל תפיסת ארגון הכוחות והפעלתם על קיום „שני עולמות” — עולמו של חי"ר ועולמו של שריון.

מדוע כה הכרחית דרישה זו?

במושגים פשטניים מאוד אפשר להשיב: כדי שלא להגרר ולהגיע למצב בו השריון (דהיינו — מפקדיו, אף בדרגים הלא-גבוהים לכאורה!) יפגר ביכולת הפעלת חיל-הרגלים, אשר הכרחי לו להצלחת משימתו; ואילו חיל-הרגלים (שוב — כנ"ל) לא ידע להסתייע בטנקים, אשר בלעדיהם לא יתכן כיום גם ביצוע מוצלח של משימת-הוא.